

VÁC VÁROS ÖNKORMÁNYZAT
25/1993. /VII.12/ rendelete
TERMÉSZETI ÉRTÉKEK HELYI VÉDETTÉ NYILVÁNÍTÁSÁRÓL
/egységes szerkezetben/

Az 1990. évi LXV. tv. 8. § /1/ bekezdése értelmében, a műemlékek és természeti értékek védelmére vonatkozó törvények előírásaival, valamint ezen területek szakmai követelményeivel összhangban, továbbá az Önkormányzat 9/1992. /IV.13./ sz. rendeletének 4. § /1/, /5/ bekezdése alapján Vác Város Képviselő-testülete megalkotja a természeti értékek (Naszály-hegy Vác közigazgatási határán belüli területe, Gyadai rét, Kompkötő-sziget és a váci Vadgesztenye fasor) helyi védetté nyilvánításáról szóló előírásait, és azok alkalmazását elrendeli.

A rendelet hatálya

1. §

Vác Város Képviselő-testülete helyileg védetté nyilvánítja a Naszály hegy Vác közigazgatási határán belüli 689,0877 ha területét, a Gyadai rétet 106,3703 ha területtel, a Kompkötő szigetet 14,6713 ha területtel, a váci Vadgesztenye-fasort 2493 m² területtel.

A helyi védettségű természetvédelmi területek helyrajzi szám szerinti részletes felsorolását az 1. sz. melléklet tartalmazza.

2. §

Nem tartoznak helyi védettség alá a Naszály-hegynek a 2. sz. mellékletben felsorolt részei, melyek a hegy bányatelki szolgálommal terhelt területei.

3. §

A rendeletben megjelölt természetvédelmi területek, erdővel rendelkező részeinek erdőtervi jelét - helyrajzi szám szerint - a 3. sz. melléklet tartalmazza.

4. §

A védetté nyilvánítás célja

hogyan

- biztosítható legyen a természetvédelmi terület(ek) jellegzetességének, a védett növény- és állatvilág, a földtani, a víztani, valamint a kultúrtörténeti értékek megőrzése;

- lehetőség nyíljon a természeti értékek kutatásba történő bevonására és tudományos megfigyelésére;
- a növény- és állatvilág a védettségéből adódóan zavartalanul, természetes körülmények között fejlődhessen és élhessen;
- a védetté nyilvánítást megelőző eljárás során elhangzott szakmai indokolások, javaslatok figyelembevételével meghatározandó konkrét feladatok megjelölésével és végrehajtásával megóvható legyen a természeti értékek jelenlegi állapota;
- a természeti értékek ôrizzék a hozzájuk fűződô hagyományokat és a látogatóknak jellegükből eredô esztétikai élményt nyújtsanak.

5. §

A természeti értékekkel foglalkozó /8/1982. /II.15./ sz. MT.A.V. 45. § b. pont/, a természetvédelemről szóló jogszabályban meghatározott ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a Polgármester, illetve a Jegyző gyakorolja.

6. §

A természeti értékek megóvását, ôrzését, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását, - a természetvédelmi hatósági jogkör gyakorlójának irányításával - a természetvédelmi területek kezelői látják el.

A kezelők felsorolását a 4. sz. melléklet tartalmazza.

7. §

A 6. §-ban meghatározott, a rendes gazdálkodás körébe tartozó tevékenység pénzügyi fedezetét a természetvédelmi területek kezelői biztosítják. A rendes gazdálkodás körét meghaladó, a természet értékeinek megóvását szolgáló többletfeladatok ellátásának anyagi fedezetét mindenkor - a költségvetési szervek gazdálkodásra vonatkozó érvényes jogszabályainak figyelembevételével - a váci Önkormányzat éves költségvetésében kell előirányozni.

8. §

A természeti értékeket el kell látni a jellegüknek megfelelő természetvédelmi és a látogatók útbaigazítását szolgáló tájékoztató táblákkal.

9. §

Ezen rendeletben nem meghatározott kérdésekben a természetvédelemről szóló 1982. évi 4. törvényerejű rendelet és a végrehajtásáról rendelkező 8/1982. /III.15./ MT. rendeletben foglaltakat kell alkalmazni.

10. §

Ez a rendelet 1993. augusztus 1-én lép hatályba, kihirdetéséről a helyben szokásos módon és a rendeletnek az érintettek részére történő megküldésével a Jegyző gondoskodik.

Bartos Ferenc sk.
polgármester

dr.Kovács Tibor sk
jegyző

**A helyi védettségű természetvédelmi területek helyrajzi
számok szerinti felsorolása**

1. Naszály-hegy Vác közigazgatási határán belüli terület

Hrsz.	<u>területnagyság</u>		művelési ág	tulajdonos
	Ha.	m2		
0111/5	615	4274	erdő	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0111/2	5	4100	szántó	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0164	-	5700	saját hasznú út	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0166	-	5034	saját hasznú út	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0167	67	1769	erdő	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
Összesen:	689	0877		

2. Gyadai rét

Hrsz.	területnagyság		művelési ág	tulajdonos
	Ha.	m2		
0112/1	3	7312	gyep (legelő)	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0112/2	9	5967	gyep (legelő)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0113	-	917	saját hasznú út	Vörösmarty MgTSZ Fót
0114/1	33	5891	gyep (legelő)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0114/2	6	9739	gyep (rét)	MgTSZ Nézsa
0115	1	6153	saját hasznú út	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0116	5	2550	gyep (rét)	MgTSZ Nézsa
0116/1	7	3012	gyep (rét)	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0117/2	10	2277	gyep (rét)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0118	1	6307	vízfolyás	Közép Dunavölgyi Vízügyi Igazg.
0119/1	6	8660	gyep (rét)	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0119/2	8	9791	gyep (rét)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0120	-	9164	saját hasznú út	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0121	2	7581	gyep (rét)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0122	-	832	gyep (rét)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0123	-	2612	gyep (rét)	Vörösmarty MgTSZ Fót
0124	-	1171	saját hasznú út	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0125 A	1	0795	gyep (rét)	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0125 B	5	2964	erdő	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
Összesen:	106	3703		

3. Kompkötő sziget

Hrsz.	Ha.	<u>területnagyság</u> m2	művelési ág	tulajdonos
0445	14	6718	erdő	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó

4. Váci Vadgesztenyefasor

Hrsz.	Ha.	<u>területnagyság</u> m2	művelési ág	tulajdonos
0342/3	0	2493	fasor	Alagi Állami Tangazdaság

A táblázatban jelölt út mindkét oldalát képező fasor húsz-húsz vadgesztenyefából áll.

2. sz. melléklet

A Naszály-hegy Vác közigazgatási határán belül, de helyi védettség alá nem tartozó területeinek helyrajzi szám szerinti felsorolása.

Hrsz.	Ha.	<u>területnagyság</u> m2	művelési ág	tulajdonos
111/3	15	0400	erdô	MÁ. Ipolyvidéki Erdô- és Fafeldolgozó
0165	2	9585	agyagbánya	MÁ. Ipolyvidéki Erdô- és Fafeldolgozó
0203	242	7271	bányaiüzem	Duani Cement és Mészművek Kft
<hr/> Összes terület: 260 7256 <hr/>				

3. sz. melléklet

A helyi védettségű természetvédelmi területek erdővel birított részeinek erdőtervi jelei.

1. Naszály-hegy Vác közigazgatási határán belüli területe

Hrsz.	erdőtervi	területnagyság (Ha)
0111/5	4 A	10,6
	B	4,0
	C	2,3
	D	3,5
	E	15,6
	Ny. 1	0,2
	Ny. 2	0,2
<hr/>		
	5 A	17,4
	B	2,3
	C	1,7
	D	19,1
	E	1,9
	F	9,8
	G	1,3
	H	2,0
	Ny. 1	1,2
	Ny. 2	0,9
	TI	0,3
<hr/>		
	6 A	41,3
	B	4,8
	C	8,4
	D	4,8
	Ny. 1	0,5
	Ny. 2	0,5
<hr/>		
111/5	7 A	10,7
	B	29,5
	C	9,1
	Ny. 1	0,5
	Ny. 2	0,3
<hr/>		
	8 A	7,2
	B	23,0
<hr/>		

	10	A	45,7
		B	15,7
		C	21,0
		D	2,7
		Ny. 1	0,4
		Ny. 2	0,6
<hr/>			
	11	C	7,7
		Ny. 1	0,1
		Ny. 2	0,1
		Ny. 3	0,1
		Ny. 4	1,2
<hr/>			
	14	A	4,7
		B	21,5
		C	20,0
		D	19,4
		E	11,1
		F	7,1
		G	22,9
		H	6,9
		I	10,3
		J	3,3
		K	4,7
		Ny. 1	0,8
		Ny. 2	0,9
<hr/>			
	40	A	5,2
		B	22,5
<hr/>			
167	12	A	3,7
		B	8,4
		C	18,0
		D	12,2
		E	2,0
		F	4,0
		NY	0,2
		TI	-
<hr/>			

13	A	10,2
	B	19,7
	C	23,8
	D	8,6
	E	6,9
	NY	0,2
	BÁNYA	1,3

16	A	2,0
	I	4,5
	H	3,5
	G	2,0
	F	2,5
	BÁNYA	-

---

2. Gyadai rét

Hrsz.	Erdôtervi jel	Terület nagyság (Ha)
125	19 A	7,1

3. Kompkötô sziget

Hrsz.	Erdôtervi jel	Terület nagyság (Ha)
0445	34 A	11,0

Jelmagyarázat: A, B ..... J, K erdôterületek erdôtervi jelei
 Ny. 1 nyíladékok jelei
 TI tisztások jelei

4. sz. melléklet

A helyi védettségű természetvédelmi területek kezelőinek felsorolása.

1. Naszály-hegy Vác közigazgatási határán belüli területe

Hrsz.	Természetvédelmi terület kezelői
0111/5	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0111/2	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0164	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0166	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0167	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó

2. Gyadai rét

0112/1	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0112/2	Vörösmarty MgTSZ Fót
0113	Vörösmarty MgTSZ Fót
0114/1	Vörösmarty MgTSZ Fót
0114/2	MgTSZ Nézsa
0115	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0116	MgTSZ Nézsa
0117/1	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0117/2	Vörösmarty MgTSZ Fót
0118	Közép-Dunavölgyi Vízügyi Igazgatóság
0119/1	Naszályvölgye MgTSZ Nőtincs
0119/2	Vörösmarty MgTSZ Fót
0120	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0121	Vörösmarty MgTSZ Fót
0122	Vörösmarty MgTSZ Fót
0123	Vörösmarty MgTSZ Fót
0124	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0125/A	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
0125/B	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó

3. Kompkötő sziget

0445	MÁ. Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó
------	---------------------------------------

4. Váci Vadgesztenyefasor

0342/3	Alagi Állami Tangazdaság
--------	--------------------------

ÉRTÉKVIZSGÁLAT

A hegy geológiai értékei

A Naszály (vagy korábbi nevén Nagyszál) a sasbérceknek nevezett, környezetükből meredeken kiemelkedő helyek egyik legszebb hazai példája.

Környezetében főleg vulkáni kőzetek találhatók, így ősi üledékes anyaga kuriózum a vidéken.

A Naszály fő tömegét a triász idôszaki kőzetek, mészkő és dolomit alkotják (ezek a kőzetek Vác alatt ezer méteres mélységben találhatók). A triász idôszak végétől (kb. 190-200 millió évvel ezelőtől) a terület hosszú ideig szárazulat volt, legalábbis nem ismertek üledékképződésre utaló jelek.

A Naszály tömbje valószínűleg a jégkorszak elején emelkedett ki, s azóta is uralja a tájat.

Különleges földtani jelenségei a hegynek az itt található barlangok, melyek a leszivárgó csapadékvíz mészkövet oldó hatásának és a Börzsöny vulkáni működésének köszönhetők. Legnagyobbak a Násznép-barlang és a Víznyelô-barlang. A Színlô barlang fokozottan védett természeti kincs, hiszen az ország negyedik legmélyebb barlangjáról van szó. Sajnos elég omladékos s a mészkőbányászat során történô robbantások veszélyeztetik az állapotát. A DCM kőbányája a Színlô-barlang felé kíván terjeszkedni. Az említett barlangokon kívül több mint egy tucat kisebb barlang és számos tóbör található.

A hegy, mint a mészkővidékek általában, száraz terület. Egyetlen, s ma már csak néha-néha működô forrás fakad az északi oldalában a Bik-kút. A nagytestű állatok gyakorlatilag egyetlen ivóhelye a Szarvas-hegy és a csúcs közötti nyeregben lévő tavacska, amely valószínűleg egy eltömôdött víznyelô tóbérében alakult ki.

(Készült a Természetvédelmi célú geológiai tanulmány a váci Naszály-hegyről /Pataki Zs. 1992./ és az Országos Természetvédelmi Hivatal Barlangtani Intézetének Barlangtani szakvéleménye /Székely K. 1992./ alapján.)

A Naszály növényvilágának értékei

A Naszály igazi növényföldrajzi kuriózum. Sasbérc jellegéből adódóan D-re és É-ra néző meredek lejtői alapvetően más klímájúak. Ehhez járul még, hogy 3 nagy flórajárás találkozik itt: az Északi Középhegység, a Dunántúli Középhegység és az Alföld egymástól igen eltérô flórája. Ebből adódóan bizonyos fajok itt érik el elterjedésük É-i peremét, más fajok pedig ennél D-re nem találhatók meg. Általánosan elfogadott, hogy a Duna választja el a két középhegység flóráját, de ezen a vidéken az

un. Közép-Dunai Flóráválasztó a Naszály gerincén húzódik, így a hegy KDK-i része a Pilishez, az ÉÉNY-i része a Cserháthoz tartozik növényföldrajzilag.

A Naszály növényzetét a molyhos tölgyek - virágos kôrisek, (déli és keleti oldalon) a gyertyános tölgyesek, a cserestölgyesek, valamint a tetô északi oldalán csodálatos szépségû bükkös erdôk és ritkaságnak számító hársas-kôrises törmelékerdôk alkotják.

Némelyik állomány olyan jó állapotban van, hogy ôserdônek tekinthetô.

A dolomiton, homokkôvön és mészkôvön változatos talajtípusokat lehet találni, így a Naszály-hegy flórája számos ritkaságnak biztosít életteret.

Növénytanilag legérdekesebb terület a Szavas-hegy előtt húzódó Kôporos (Látó-hegy), melyen nyílt és záródott dolomit sziklagyepek, valamint karsztbokorerdôk találhatóak. Tavasszal többek között szép virágjával és Apró nôszirrom (sárga és lila virágos változata) és a kékes-ibolya virágú Leánykôköröcsin virít. Nyáron virágzik fehér ernyôvirágzatával a világon csak hazánkban (a Naszályon és a Keszthelyi helységben) élô, bennszülött Magyar gurgolya.

Irodalmi adatokból látszik, hogy a Naszályon létezik egy kis populációja a boldogasszony papucsá nevû orchideának. Az élôhelye nagyon jó állapotban megmarad, így nagy az esélye annak, hogy egy kedvezôbb idôjárású évben több is kinyíljon. Ezen kívül még 14 orchideafaj található e helyen.

A keleti platón mészkôalapon a Sziklai gyöngyvesszô mellett, a Budai nyúlfarkfû (ez is bennszülött növény) a Sárga kövirózsa és a mézspikkellyel fedett levelû hegyvidéki Kôtörôfû díszlik.

A ma is látható, de felhagyott kôbányák közül az elsôt 1684-ben alapították. Több neve is volt: bánya, Naszályi bánya, Vörös-kôbánya, Nagybánya kôfejtô. Ma ez utóbbi van leginkább használatban. Itt hárshegyi homokkôvet fejtettek (ez adta a "vöröskô" nevet is). A fejtés nyoma távolról, a városból is jól látható a csúcstól jobbra a hegy keleti nyúlványát megközelítô magasságban lévô sziklafalként. Az egykori seb lassan begyógyult, és másodlagos társulások alakultak ki, amelyek igen értékesek.

Ennek közelében, tôle DNY-ra mûködött a több kisebb-nagyobb fejtésbôl álló bányacsoport a Malomkô-bánya, más néven Zsidó-bánya. Az itt fejtett kôzetanyagot a fôváros építkezéseihez is használták, de innét kerülhettek ki a Kôszentes híd és szobrainak tömbjei is. Az országban itt van egyedüli élôhelye egy a Kárpátokból származó zúzmófajnak, mely itt található.

Az elmúlt évtizedek vizsgálatai alapján megállapítást nyert, hogy Vác és környéke természetes flórájában közel 700 virágos növény él. Ennek több mint fele (mai ismereteink szerint 450) megtalálható a Naszály hegyen és közvetlen környékén. Sok értékes növényfaj teszi változatossá a hegy flóráját (36 védett, 30 "vöröskönyves" faj és 19 olyan védett növényfaj, amit korábbi leírások említenek, de most még nem találtuk meg.)

Az állatvilág értékei

Az itt található nagyvadak között nem akad különlegesség, lakik itt ôz, szarvas, vaddisznó, róka és kis szerencsével nyesttel, borzzal is találkozhat a kiránduló. De a hegy növényvilágának nagy szerencséjére itt nem él a Börzsönyben és a Mátrában is nagy számban jelenlévő muflon. Ez a mediterrán országokból betelepített növényevő óriási pusztításokat vinne végbe a növényzetben.

A hegy sokáig volt otthona egy uhu párnak, de már régen nem költenek itt. Ritkaságnak számít az odúlakó kék galamb és a Gyadai rétek legeltetésével megjelentek a hollók is. Sok molnárfecske él a Naszályon, és ôszi átvonuláskor megfigyeltek itt már hóbaglyot is.

A hegy legnagyobb állattani ritkasága mégis a ritka és védett Pannon gyík jelenléte.

A barlangok denevér populációi igen értékesek, különösen a Színlô-barlangban élô kis patkós orrú denevér érdemel említést.

Mai barlangi csontanyag gyűjtésének eredménye alapján valószínűsíthető, hogy vadmacska is él a területen.

(Készült szakemberek hiteles állattani megfigyelései alapján.)

Tájképi értékek

A hegy a lapos Váci Dombvidékből meredeken kiemelkedő rész, amelynek kitettsége és formája egyedülálló a Duna-kanyarban. Gyakorlatilag minden irányból lehet látni. A Duna felől nézve Vác frontképének háttérében elragadó látványt nyújt, az otromba sebet jelentő kőbánya ellenére is.

A Naszály vizuális-esztétikai jelentősége geológiai, barlangtani, botanikai értékeihez hasonlítható.

A hegy délnyugati lejtőjén nyitott bánya a DCM gyáregyházzal együtt a vizuális hatást erősen lerontja.

A 40 km távolságból is látható, művelés alatti bánya

- biológiailag inaktív,
- nagy kiterjedésű,
- homlokfalaival reflektáló, tátongó seb.

A hegy látványkapcsolatban van:

- a Börzsönyi Tájvédelmi Körzettel,
- a Pilisi Tájvédelmi Körzet és,
- a Pilisi Bioszféra Rezervátum több pontjával,
- az idegenforgalmi szempontból igen jelentős dunai víziúttal,
- a Dunakanyar szívet jelentő Visegrád térségével.

A bánya által okozta helyreállíthatatlan látványkár, a gerincvonal elbányászása esetén következne be.

(Készült "A Naszály tájképi hatásáról és jelentőségéről" szóló szakvélemény Csemez Attila tájépítész, tanszékvezető 1992. alapján.)

Idegenforgalmi, környezeti, nevelési szerep

A Naszály az ország turisztikailag harmadik legfontosabb területe a Dunakanyar közvetlen közelében helyezkedik el.

A hegyre irányuló kiránduló forgalom mégis viszonylag szerény. Ez betudható egyrészt a megfelelő, túristatérkép hiányának, de leginkább a hegy kevésbé ismertségének és a távolról is látható bánya riasztó hatásának, valamint a környékből hiányzó olcsó szálláshelyeknek.

Keresztül halad a hegyen hazánk legfontosabb bakancsos turistaútja, az Országos Kék Túra útvonala is.

Turisztikailag legfontosabb pontjai a körkilátást biztosító, de sajnálatosan leromlott állapotú és esztétikailag is kifogásolható térképészeti távmérő torony és a Násznépbarlang.

Az oktatásban, a gyermekek környezeti nevelésében az előzőekben felsorolt értékek hasznosulnak leginkább. A Naszály elsôrangú oktatási, tanulmányi terep az alsófokú oktatástól, az egyetemi képzésig bezárólag. Ezt bizonyítja számos már eddig is elkészült diákköri dolgozat és szakdolgozat, mind földtani, mind botanikai területen. Ki kell azonban jelenteni, hogy ennek a területnek a lehetőségei koránt sincsenek kihasználva.

A másolat hiteles.

Az alaprendelet kihirdetése 1993. július 12-án megtörtént.

Az egységes szerkezetbe foglalásról a lakosság értesítése közzététel útján 1993. július 12-én megtörtént.

dr.Kovács Tibor
jegyző